

မြစ်ကြီးနားမြို့ရှိ ဂျိန်ဖော့ဒေသီယစကားသံ

မောင်မောင်ဦး*

စာတမ်းအကျဉ်း

ဤစာတမ်းသည် မြစ်ကြီးနားမြို့ရှိ ဂျိန်ဖော့(ဂျိန်းဖော) လူမျိုးများ ပြောဆိုသော (မြန်မာစကား) ဒေသီယစကားသံများအကြောင်း သိရှိနိုင်ရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။ ဤသို့တင်ပြနိုင်ရန် မြစ်ကြီးနားမြို့ရှိ ဂျိန်ဖော့လူမျိုးများကို သွားရောက် မေးမြန်းစိစစ်အတည်ပြုပြီးမှ သိလာရသောရလဒ်ကို အခြေပြု တင်ပြထားခြင်း ဖြစ်၏။ ဂျိန်ဖော့ဒေသီယစကားသံများအကြောင်း လေ့လာရာတွင် ဘာသာဗေဒ ပညာရပ်မှ အခြေခံနည်းနာများကို အသုံးပြုပါသည်။ ဤစာတမ်းတွင် ဂျိန်ဖော့ လူမျိုးတို့ ပြောဆိုသည့် အချို့သော သရသံများနှင့် စံစကားရှိ သရသံများ ကွဲပြားပုံ၊ ဂျိန်ဖော့လူမျိုးတို့ ပြောဆိုသည့် အချို့သော ဗျည်းသံများနှင့် စံစကားရှိ ဗျည်းသံများ ကွဲပြားပုံနှင့် ယင်းတို့ကို သုံးသပ်ချက်ဟူ၍ တင်ပြ ထားသည်။ ဤစာတမ်း၏ တင်ပြချက်များကြောင့် မြစ်ကြီးနားမြို့ရှိ ဂျိန်ဖော့ လူမျိုးများ ပြောဆိုသည့် မြန်မာစကားများမှ အချို့သော စကားသံများသည် နေထိုင်ရာနေရာဒေသကို အကြောင်းပြု၍ ကွဲပြားသော ဒေသဒေသီယစကား တစ်ခုဖြစ်ကြောင်း သိလာမည်။ ဒေသီယစကားကို လေ့လာမည့် ဘာသာစကား သုတေသီများအတွက် အထောက်အပံ့ဖြစ်မည်ဟု စာတမ်းပြုစုသူက အခိုင်အမာ ယုံကြည်ပါသည်။

သော့ချက်ဝေါဟာရများ - မြစ်ကြီးနား၊ ဂျိန်ဖော့၊ ဒေသီယ၊ စံစကားသံ၊ ဗျည်းသံ၊ သရသံ

နိဒါန်း

ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံရှိ ကချင်ပြည်နယ် မြစ်ကြီးနားမြို့တွင် ဂျိန်ဖော့လူမျိုး အများစုနေထိုင်ပြီး ဗမာလူမျိုးများနှင့် အတူနေထိုင်သည်။ ဂျိန်ဖော့ လူမျိုးအချင်းချင်း ပြောဆိုဆက်ဆံရာတွင် ဂျိန်ဖော့စကားကို ပြောဆိုသော်လည်း ဗမာများနှင့် ပြောဆိုဆက်ဆံရာတွင် အားလုံးနားလည်သော မြန်မာစကားဖြင့် ပြောဆို သည်။ သို့သော် မူရင်းစံမြန်မာစကားနှင့် ကွဲပြားမှု ရှိသည်။ မည်သို့ ကွဲပြားမှု ရှိသည်ကို တိတိကျကျ သိရှိနိုင်ရန်အတွက် သုတေသနပြုသူသည် မိမိလက်လှမ်းမီ သည့် မြစ်ကြီးနားမြို့ရှိ ဂျိန်ဖော့လူမျိုးတို့ကို မေးမြန်းခဲ့သည်။ ထိုအခါ ကွဲပြားမှုရှိသည်ကို အထောက်အထား ခိုင်ခိုင်မာမာဖြင့် သိလာရသည်။ ထို့ကြောင့် မြစ်ကြီးနားမြို့ရှိ

* ဒေါက်တာ၊ ကထိက၊ မြန်မာစာဌာန၊ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်

ဂျိန်ဖော့လူမျိုးတို့ ပြောဆိုသော မြန်မာစကားသည် အင်းလေး၊ ထားဝယ်၊ မြိတ်ကဲ့သို့ ဒေသိယစကားတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။

၁။ မြို့စုရသော ရည်ရွယ်ချက်

သုတေသနပြုသူသည် မြစ်ကြီးနားတက္ကသိုလ် မြန်မာစာဌာနတွင် (၂၄-၁၂-၂၀၁၄ မှ ၃-၅-၂၀၁၆) ထိ ကထိကရာထူးဖြင့် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့ပါသည်။ မြန်မာစာဌာနရှိ ဆရာ၊ ဆရာမ အများစုသည် ဗမာလူမျိုးများ ဖြစ်သောကြောင့် စံမြန်မာစကားကို ပြောဆိုကြသည်။ သို့သော် ဌာနတွင် ဂျိန်ဖော့လူမျိုး ဆရာမများလည်း ရှိသည်။ ၎င်းတို့သည် မြန်မာစကားကို ပြောဆိုကြရာတွင် အချို့သော စကားသံများ၊ ဝေါဟာရ များသည် စံမြန်မာစကားနှင့် ကွဲပြားမှုရှိသည်ကို သတိပြုမိပါသည်။

အမှန်စင်စစ် ဂျိန်ဖော့လူမျိုးတို့သည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အထက်ပိုင်းတွင် နေထိုင်ခြင်း၊ ပထဝီဝင်အနေအထားအရ ပတ်ဝန်းကျင်တွင် တောင်ကုန်းတောင်တန်းများ တည်ရှိနေခြင်းတို့ကြောင့် စံမြန်မာစကားကို ပြောဆိုကြသော်လည်း ကွဲပြားမှု အတန် အသင့် ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် ဂျိန်ဖော့လူမျိုးတို့ ပြောဆိုသော မြန်မာစကားနှင့် စံမြန်မာ စကား မည်ကဲ့သို့ ကွဲပြားပုံကို လေ့လာဖော်ထုတ် တင်ပြလိုသည်။ ယခင်ကလည်း မည်သူမျှ မလေ့လာဘူးသေးပါ။ ယင်းသည် “မြစ်ကြီးနားမြို့ရှိ ဂျိန်ဖော့ဒေသိယ စကားသံ”ကို ပြုစုရခြင်း ရည်ရွယ်ချက် ဖြစ်ပါသည်။

၂။ လေ့လာသောနယ်ပယ်နှင့် အမေးခံပုဂ္ဂိုလ်များ

သုတေသနပြုသူသည် မြစ်ကြီးနားမြို့တွင် နေထိုင်သော ဂျိန်ဖော့လူမျိုး အမေးခံပုဂ္ဂိုလ်များအား စကားလုံး စာရင်းများနှင့် စကားသံအတွဲ စာရင်းများကို ဖတ်စေခြင်း၊ တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်း၊ ရှောင်တခင် မေးမြန်းခြင်းများကို အကြိမ်ကြိမ် ပြုလုပ်၍ လေ့လာပါသည်။

မြစ်ကြီးနားမြို့တွင် နေထိုင်သော ဂျိန်ဖော့လူမျိုးတို့ ပြောဆိုသည့် မြန်မာ စကားသည် တိကျခိုင်မာသော အထောက်အထားများအရ ဒေသိယစကားဖြစ်သည်ကို လေ့လာတွေ့ရှိရသည်။ ထို့ကြောင့် သုတေသနပြုသူ လေ့လာခဲ့သော ဂျိန်ဖော့ လူမျိုးများ ပြောဆိုသည့် မြန်မာစကားကို ဂျိန်ဖော့ဒေသိယစကားဟု သတ်မှတ် ပါသည်။

မြစ်ကြီးနားမြို့ရှိ “ဂျိန်ဖော့စာပေနှင့် ယဉ်ကျေးမှုအဖွဲ့” နှင့် “ဆွတ်ငိုင်စစ်ရှောင် စခန်း”သို့ သွားရောက်ကာ ကွင်းဆင်း မေးမြန်းသကဲ့သို့ အခြားသူများကိုလည်း

ရှောင်တခင် မေးမြန်းပြောဆိုမှုများဖြင့် လေ့လာခဲ့သည်။ အမေးခံပုဂ္ဂိုလ်များမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်ပါသည်။

- (၁) ဦးမဂျီဘရန်အောင်၊ အသက် (၈၂)နှစ်၊ အိမ်ထောင်ဦးစီး
- (၂) ဒူးဝါးဒါမြာမောရှော၊ အသက် (၈၁)နှစ်၊ အိမ်ထောင်ဦးစီး
- (၃) ဦးဆွတ်လွတ်တူး၊ အသက် (၈၀)နှစ်၊ အိမ်ထောင်ဦးစီး
- (၄) ဦးအင်ဘောင်းဘွမ်ဂျော်လွမ်၊ အသက် (၆၀)နှစ်၊ အိမ်ထောင်ဦးစီး
- (၅) ဒေါ်လရီးခေါန်၊ အသက် (၇၂)နှစ်၊ မိခို
- (၆) ဒေါ်လှဘူ၊ အသက် (၅၇)နှစ်၊ မိခို
- (၇) ဦးဇော်အောင်၊ အသက် (၄၆)နှစ်၊ အိမ်ထောင်ဦးစီး
- (၈) ဒေါ်ချန်ဆန်း၊ အသက် (၄၆)နှစ်၊ မိခို
- (၉) ဒေါ်ဆိုင်းမိုင်၊ အသက် (၃၆)နှစ်၊ နည်းပြ၊ မြန်မာစာဌာန၊ မြစ်ကြီးနား တက္ကသိုလ်
- (၁၀) ဒေါ်အိမ်ဆိုင်ဘူ၊ အသက် (၂၉)နှစ်၊ နည်းပြ၊ မြန်မာစာဌာန၊ မြစ်ကြီးနားတက္ကသိုလ်
- (၁၁) မလှတောင်၊ အသက် (၂၁)နှစ်၊ မဟာဝိဇ္ဇာပထမနှစ်၊ မြန်မာစာ၊ မြစ်ကြီးနားတက္ကသိုလ်
- (၁၂) မဂျော်မျိုးဆန့်၊ အသက် (၁၈)နှစ်၊ ပထမနှစ်၊ မြန်မာစာ၊ မြစ်ကြီးနား တက္ကသိုလ်
- (၁၃) မောင်ဆိုင်းဂျာ၊ အသက် (၁၈)နှစ်၊ မိခို
- (၁၄) မဆိုင်းထွယ်ပိုင်၊ အသက် (၁၅)နှစ်၊ နဝမတန်း၊ ကျောင်းသူ စသူတို့ ဖြစ်သည်။

၃။ အချက်အလက်များ ကောက်ယူစုဆောင်းခြင်း

သုတေသနပြုသူသည် ဂျိန်ဖော့လူမျိုးများနှင့် မတွေ့ဆုံခင် စံမြန်မာစကား နှင့် ကွဲပြားနိုင်သည့် စကားလုံးစာရင်းများ၊ စကားသံ အတွဲစာရင်းများကို ကြိုတင် စိစစ်စုဆောင်းသည်။ အမေးခံပုဂ္ဂိုလ်များကို စကားသံတစ်ခုလျှင် အနည်းဆုံး(၃)ခေါက်ခန့် အသံထွက်ခိုင်းသည်။ ဝေါဟာရ အသုံးအနှုန်းများကို မေးမြန်းခဲ့ပါသည်။

အမေးခံပုဂ္ဂိုလ်များကို နည်း(၂)နည်းအသုံးပြု၍ မေးမြန်းခဲ့ပါသည်။ ပထမနည်းမှာ စကားသံများ၊ ဝေါဟာရအသုံးအနှုန်းများကို တိုက်ရိုက်မေးမြန်းသည့်နည်း ဖြစ်၍ ဒုတိယနည်းမှာ ရှောင်တခင် မေးမြန်းသည့်နည်း ဖြစ်သည်။ ဤသို့ လေ့လာမေးမြန်း အကြိမ်ကြိမ် အထပ်ထပ် စိစစ် စစ်ဆေး အတည်ပြုပြီးသောအခါ “မြစ်ကြီးနားမြို့ရှိ ဂျိန်ဖော့ဒေသိယစကားသံ” ဟူ၍ ရုပ်လုံးပေါ်လာရပါသည်။

၄။ မြို့စုပုံ

ဤသုတေသနတွင် “မြစ်ကြီးနားမြို့ရှိ ဂျိန်ဖော့ဒေသိယစကားသံ” ကို ဒေသိယ ဟု လည်းကောင်း၊ မြန်မာစာအဖွဲ့က ပြုစုထုတ်ဝေထားသည့် မြန်မာအဘိဓာန်တွင် ဖော်ပြထားသော ဝေါဟာရအသံထွက်၊ ဝေါဟာရစာရင်းများကို စံမြန်မာစကား ဟု လည်းကောင်း သတ်မှတ်ပါသည်။ ထို့ပြင် “မြစ်ကြီးနားမြို့ရှိ ဂျိန်ဖော့ဒေသိယ စကားသံများ” ကို ဒေသိယအသံ ဟုလည်းကောင်း၊ စံမြန်မာစကားသံကို စံစကားသံ^၂ ဟု လည်းကောင်း အသုံးပြုမည် ဖြစ်ပါသည်။

ထူးခြားချက်မှာ စံစကားက “ဂျိန်းဖော့” ဟု အသံထွက်သည်ကို ဂျိန်ဖော့ လူမျိုးတို့ ပြောသောစကားအရ “ဂျိန်း” ဟူသောစကားတွင် ဝစ္စပေါက်သံ ပျောက်နေသလို “ဖော့” စကားတွင်လည်း အမြစ်သံ အပိုထည့်၍ အသံထွက်သည်ကို တွေ့ရသည်။ ထို့ကြောင့် ဤသုတေသနတွင် “ဂျိန်ဖော့” ဟု သုံးထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ဒေသိယစကားသံကို စံစကားသံနှင့် နှိုင်းယှဉ်တင်ပြရာတွင် ဘာသာဗေဒ^၃ ပညာရပ်ကို အခြေခံပြီး မြန်မာအဘိဓာန်တွင် ဖော်ပြထားသော ဝေါဟာရ အသံထွက်၊ ဝေါဟာရစာရင်းများကို စံစကားအဖြစ် အဓိက မှတ်ယူညှိနှိုင်းပါသည်။ ဘာသာစကား တစ်ခု၏ ပြောဆိုသုံးနှုန်းပုံများကို ပေါ်လွင်အောင် သရုပ်ဖော် တင်ပြမည်ဆိုလျှင် စကားသံများကို ပေါ်လွင်ထင်ရှားအောင် အသံထွက်အက္ခရာ^၄ များဖြင့် ဖလှယ်ရပါသည်။ ဂျိန်ဖော့ဒေသိယစကားသံကို ပေါ်လွင်အောင် သရုပ်ဖော်ရာတွင်လည်း ဒေသိယစကားအတွက်ဖြစ်စေ၊ စံစကားအတွက်ဖြစ်စေ သဒ္ဒဗေဒအက္ခရာ^၅ ရွေးချယ်သတ်မှတ်ရာတွင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ သဒ္ဒဗေဒအက္ခရာ^၆ ကို အခြေခံပါသည်။

^၁ dialect
^၂ standard language
^၃ linguistic
^၄ phonetic alphabet
^၅ pronunciation alphabet
^၆ International Phonetic Alphabet

အက္ခရာ ဖလှယ်သည့်စနစ်ကို အသုံးပြုရာတွင် ၁၉၉၆ ခုနှစ်တွင် တက်လမ်းစာပေက ထုတ်ဝေခဲ့သော ဆရာကြီးဦးထွန်းမြင့် ရေးသားပြုစုသည့် သဒ္ဒဗေဒ စာအုပ်တွင် အသုံးပြုထားသည့် အက္ခရာဖလှယ်သည့်စနစ်ဖြင့် တင်ပြပါမည်။

၅။ သုတေသနအစီအစဉ်

“မြစ်ကြီးနားမြို့ရှိ ဂျိန်ဖော့ဒေသိယ စကားသံ” ကို လေ့လာသော ဤသုတေသနတွင်-

- (၁) ဘာသာစကားနှင့် ဂျိန်ဖော့ဒေသိယ
- (၂) ဂျိန်ဖော့ဒေသိယစကားသံ
- (၃) ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်

ဟူ၍ (၃)ပိုင်း ခွဲခြားကာ တင်ပြမည် ဖြစ်ပါသည်။

၁။ ဘာသာစကားနှင့် ဂျိန်ဖော့ဒေသိယ

“ဘာသာစကား”^၁ သည် လူအချင်းချင်း ဆက်သွယ်ရာတွင် အဓိကကျသော သင်္ကေတ ဖြစ်သည်။ ဒေသိယ စကားသည် သီးခြားဘာသာစကားမဟုတ်ဘဲ မူလ ဘာသာစကားနှင့် အသွင်ကွဲသော စကားတစ်ခု ဖြစ်သည်။ ဘာသာစကားတိုင်းတွင် ဒေသိယစကားများစွာ ရှိသကဲ့သို့ မြန်မာဘာသာစကားတွင်လည်း ဒေသိယစကား များစွာ ရှိသည်။ မြန်မာဘာသာစကား၏ ဒေသိယစကားများစွာမှ မြစ်ကြီးနားမြို့ရှိ ဂျိန်ဖော့ဒေသိယစကားသည် ဒေသဒေသိယ^၂ စကားတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။

အထက်ပါ သဘောတရားများကို အခြေပြုကာ ဤကဏ္ဍတွင်-

- (၁) ဘာသာစကားနှင့် ဒေသိယစကား
- (၂) ဘာသာစကားနှင့် ဒေသိယစကားဆက်စပ်မှု
- (၃) ဂျိန်ဖော့ဒေသိယစကား
- (၄) ဂျိန်ဖော့လူမျိုး

ဟူ၍ (၄)ပိုင်း ခွဲခြားကာ တင်ပြထားပါသည်။

^၁ language

^၂ regional dialect

၁။ ဘာသာစကားနှင့် ဒေသိယစကား

ဘာသာစကားဟူသည်

“လူသားတို့၏ ဆက်သွယ်မှုကဏ္ဍတွင် အခြေခံအကျဆုံးနှင့် အရေးအပါဆုံး ဖြစ်သည်။”^၁

ဟူ၍ လည်းကောင်း

“လူအချင်းချင်း ဆက်သွယ်ရာတွင် အခြေခံကျသော သင်္ကေတ တစ်ခု”^၂

ဟူ၍ လည်းကောင်း အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုကြသည်။

ဒေသိယဟူသည် ပါဠိစကား ဒေသ (အရပ်ဒေသ)နှင့် ဣယ (ဖြစ်သောစကား) ဟူသော စကားနှစ်လုံး ပေါင်းစပ်ထားခြင်းဖြစ်ပြီး အဓိပ္ပာယ်မှာ -

“အရပ်တစ်ခု၌ ဖြစ်သောစကား စသည်”^၃

ဟူ၍ ဖြစ်သည်။

ဒေသိယစကားစကားပတ်သက်၍

“နေရာဒေသ၊ ပထဝီဝင် အနေအထား ကွဲပြားမှု၊ “လူမှုအဆင့် အတန်း”^၄ ကွဲပြားခြားနားမှု တို့ကြောင့် “စကားသံ”^၅ ၊ “ဝေါဟာရ”^၆ အသုံးအနှုန်း၊ “သဒ္ဒါ”^၇ စသည်တို့ ကွဲပြားနေသော ဘာသာစကားတစ်ခု၏ အသွင်ကွဲ ဖြစ်သည်။”^၈

ဟူ၍ လည်းကောင်း

“သီးခြားဘာသာစကား မဟုတ်ဘဲ မူလ ဘာသာစကားနှင့် အသွင်ကွဲသောစကားဖြစ်သည်။ ပင်မဘာသာစကား၏ အသွင်ကွဲ

^၁ Hartmann, R. R. R and Stork, F.C, 1972, 123.

^၂ မောင်မောင်ဦး၊ ၂၀၀၉၊ ၂။

^၃ ထွန်းမြင့်၊ ဦး၊ ၂၀၀၄၊ ၁၀၆။

^၄ social class

^၅ speech

^၆ lexis

^၇ grammer

^၈ တင်ဇ၊ ဦး၊ ၁၉၅၈၊ က။

များအနက်မှ တစ်ခုကို စံစကားအဖြစ် သတ်မှတ်ထားပြီး ကျန်အသွင်ကွဲစကားများကို ဒေသိယစကားဟု သတ်မှတ်ထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။”

ဟူ၍ လည်းကောင်း အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုကြသည်။

ထိုသို့ဆိုလျှင် လူအချင်းချင်း ဆက်သွယ်ရာတွင် အခြေခံဖြစ်သော ဘာသာစကားနှင့် မူလဘာသာစကားမှ ခွဲထွက်လာသော အသွင်ကွဲစကား တစ်နည်း ဒေသိယစကားသည် ဆက်စပ်မှု ရှိပါသည်။

၁၂။ ဘာသာစကားနှင့် ဒေသိယစကားဆက်စပ်မှု

ကမ္ဘာပေါ်တွင် ဘာသာစကားပေါင်း (၆၀၀၀)ကျော် ရှိသည်ဟု ဆိုကြသည်။ ယင်းဘာသာစကားများမှ အများစုသည် ဒေသိယစကားများမှ ခွဲထွက်လာခြင်း ဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။ ဘာသာစကားတစ်ခုတွင် ဒေသိယစကား များစွာ ရှိနေခြင်းက သက်သေပြနေသည်။ အထောက်အထား တိတိကျကျဖြင့် တင်ပြရမည်ဆိုလျှင် မြန်မာဘာသာစကားတွင် “အင်းလေး ဒေသိယစကား၊ ရွှေဘို ဒေသိယစကား၊ မြိတ် ဒေသိယစကား၊ ထားဝယ် ဒေသိယစကား” စသဖြင့် ရှိနေသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ဒေသိယစကားများ ဖွံ့ဖြိုးလာမှုသည် ဘာသာစကားအမျိုးမျိုး ကွဲပြားနေခြင်းနှင့် အပြောစကား အမျိုးမျိုး ကွဲပြားခြားနားမှုများ ရှိနေခြင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။

အသွင်ကွဲစကားများနှင့်ပတ်သက်၍ အနောက်တိုင်း ဘာသာဗေဒ ပညာရှင် “ဂလီဆင်”^၂က ဘာသာစကားနှင့် အသွင်ကွဲစကား၏ အကြီးကျယ်ဆုံးနှင့် အထင်ရှားဆုံး ခြားနားချက်မှာ အပြောစကားပုံစံများ ကွဲပြားလာမှုကြောင့် ဖြစ်ကြောင်း၊ ထိုကွဲပြားမှုသည် အတန်ပင် သေးငယ်သော်လည်း ဒေသိယစကားဟု မှတ်ယူနိုင်ကြောင်း၊ ယင်းမှ တဖြည်းဖြည်း ထင်ရှားလာသောအခါ ဒေသိယစကားများသည် ဘာသာစကားအဆင့်သို့ ရောက်ရှိလာနိုင်သည်ဟူ၍ ဘာသာစကားနှင့် ဒေသိယစကား ဆက်စပ်မှုအကြောင်းကို ဖော်ထုတ်ခဲ့သည်။

တစ်ဖန် “ဖာဒီနန်ဒီဆောဆူး”^၃ က စာပေရှိသော ဒေသိယစကားများကို ဘာသာ စကားဟု ဆိုနိုင်သည်။ “အီးဟူးဂျင်း”^၁ က ဘာသာစကားသည်

^၁ မောင်မောင်ဦး၊ ၂၀၀၉၊ ၃။
^၂ Gleason
^၃ Saussure, Ferdinand

ဒေသိယစကားထက် ပို၍ ကြီးမားကျယ်ပြန့်သည့်သဘော ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် ဘာသာစကားတွင် ပါဝင် ဖွဲ့စည်းထားသော တစ်ခုထက်ပိုသည့် ဘာသာစကား အမျိုးအစားများအနက် တစ်မျိုးမျိုးကိုသာ ဒေသိယစကားဟု သတ်မှတ်နိုင်သည်။

အထက်ပါ ဒီဆောဆူးနှင့် အီဟူးဂျင်းတို့ အဆိုအမိန့်အရ ဘာသာစကားသည် ဒေသိယစကားထက် အဆင့်မြင့်သည်။ ဒေသိယစကားသည် ဘာသာစကားတွင် အကျုံးဝင်နေသော ဘာသာစကား၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခု တစ်နည်း မူလဘာသာ စကား၏ အသွင်ကွဲစကားတစ်ခု ဖြစ်သည်။

ထိုသို့ဆိုလျှင်

“ဘာသာစကားတိုင်းကို ဒေသိယစကားတစ်ခုအဖြစ် သတ်မှတ်၍ မရသော်လည်း ဒေသိယစကားတိုင်းကို ဘာသာစကားတစ်ခု အဖြစ် သတ်မှတ်နိုင်ပါသည်။”^၂

၁၂။ ဂျိန်ဖေ့ဒေသိယစကား

ပြည်တောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတွင် မြန်မာဘာသာစကားကို ပြောဆိုကြသူ များ၏ နေထိုင်ရာ အရပ်ဒေသ ကွဲပြားမှုများကြောင့် ဒေသအလျောက် ကွဲပြားနေသော အသွင်ကွဲစကား များစွာ ရှိသည်။ ထို့ကြောင့်လည်း မြန်မာဘာသာစကား ပညာရှင် ဒုတိယကျော်အောင်စံထားဆရာတော်က ၎င်းရေးသားခဲ့သော ဝေါဟာရဏ္ဍပကာသနီကျမ်း အဲ-ကာရန္တတွင် “ဖအဲ” ဟူသော ဝေါဟာရနှင့်ပတ်သက်၍ ကြံဆပြရာတွင်-

“ထိုဝေါဟာရသည် ရှင်မဟာသီလဝံသစီရင်သော ပါရမီတော်ခန်း စသော လင်္ကာတို့တွင်သာ အတွေ့ရများသည်။ အခြား ရဟန်း ပညာရှိ၊ လူပညာရှိတို့ဆိုသော ပျို့၊ မော်ကွန်း၊ ရတု၊ ကဗျာ၊ လင်္ကာတို့တွင် မတွေ့ရသဖြင့် ဒေသအလျောက် ခေါ်ဝေါ်သော အရာကဲ့သို့ ရှိ၏။”^၃

ဟူ၍ ဖော်ပြထားသည်။

ထို့ပြင် မှော်ပီဆရာသိန်းက ၎င်းရေးသားပြုစုခဲ့သော ပေါရာဏဒီပနီကျမ်းတွင် နေရာဒေသကို လိုက်၍ ဝေါဟာရများ ကွဲပြားတတ်ပုံကို-

^၁ E.Haugen
^၂ မောင်မောင်ဦး၊ ၂၀၀၉၊ ၃။
^၃ ကျော်အောင်စံထားဆရာတော်၊ (ဒုတိယ-)။ မ ၁၃၂၈၊ ၁၈၅။

“မြန်မာလူမျိုးဟူ၍ ဖြစ်ကြသော်လည်း အရပ်ဒေသကိုလိုက်၍ သော်လည်းကောင်း၊ လူမျိုးချင်း ရောထွေးသဖြင့် ခေါ်ဝေါ်သော အသံပြောင်း၍သော်လည်းကောင်း ဝတ္ထုတစ်မျိုးတည်းကို အခေါ် ဝေါဟာရ ကွဲပြားလျက်ရှိသည်။”^၁

ဟူ၍ မိန့်ဆိုထားသည်။

ထိုအချက်များအရ နေထိုင်ရာ နေရာဒေသ ကွဲပြားမှုများကြောင့် ဒေသ အလျောက် ကွဲပြားနေသော ဒေသိယစကားများစွာ ရှိနိုင်သည်။ ဒေသိယစကား များတွင် **ဂျိန်ဖော့** ဒေသိယစကားလည်း ပါဝင်နေသည်။ ဂျိန်ဖော့လူမျိုးတို့သည် မြန်မာနိုင်ငံ၏အထက်ပိုင်းတွင် နေထိုင်ခြင်း၊ ပထဝီဝင်အနေအထားအရ တောင်ကုန်း တောင်တန်းများ တည်ရှိနေခြင်းတို့ကြောင့် မြန်မာစကားကို ပြောဆို အသုံးပြုကြ သော်လည်း အချို့သော စကားသံများ၊ ဝေါဟာရများကို ပြောဆိုသုံးနှုန်းရာ၌ ကွဲပြားမှု အတန်အသင့် ရှိပါသည်။

ဤသို့ ဂျိန်ဖော့လူမျိုးတို့ ပြောဆိုသောစကားသံ အချို့သည် စံစကားနှင့် မတူညီမှုရှိသည်ကို အကြောင်းပြု၍ ၎င်းတို့ပြောဆိုသုံးနှုန်းသော စကားကို **ဂျိန်ဖော့** ဒေသိယစကားဟု သတ်မှတ်သည်။ စံစကားနှင့် ကွဲပြားမှုရှိလျှင် ဒေသိယစကားဟု မှတ်ယူနိုင်သောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။

“စံစကား ဆိုသည်မှာ ဘာသာစကား တစ်ခုကို ပြောဆို အသုံးပြုသူ အများက စံအဖြစ် လက်ခံသတ်မှတ်ထားသော စကား ဖြစ်ပါသည်။”^၂

ဒေသိယစကားတွင် **ဒေသဒေသိယ**၊ **လူမှုဒေသိယ**^၃၊ **ကာလဒေသိယ**^၄၊ **ပုဂ္ဂလဒေသိယ**^၅ စသဖြင့် ရှိသည်။

ဒေသကွာခြားမှုကြောင့် ပြောင်းလဲသွားသော ဘာသာစကား တစ်ခု၏ အသွင်ကွဲသည် **ဒေသ ဒေသိယ** ဖြစ်ပါသည်။

^၁ သိန်း၊ ဆရာ (မှော်ဝီ -)။ မ ၁၂၉၂၊ ၈၃။
^၂ အောင်မြင့်ဦး၊ ဒေါက်တာ။ ၂၀၀၃၊ ၃၄။
^၃ social dialect
^၄ temporal dialect
^၅ idiolect

လူမှုအခြေအနေ အရပ်ရပ်အလိုက် ကွဲပြားသွားသော ဘာသာစကားတစ်ခု၏ အသွင်ကွဲသည် လူမှုဒေသီယ ဖြစ်သည်။

အချိန်ကာလ၊ ခေတ်၊ သမိုင်းကြောင်းအရ ကွဲပြားသွားသော ဘာသာစကား တစ်ခု၏ အသွင်ကွဲသည် ကာလဒေသီယ ဖြစ်ပါသည်။

ဘာသာစကားတစ်ခုကို အသုံးပြုသူ လူတစ်ဦးချင်းစီ၏ ပုဂ္ဂလ အလေ့အထ အလိုက် အသံထွက်၊ အသုံးအနှုန်း၊ သဒ္ဒါတို့ ကွဲပြားသွားသော ဘာသာစကား တစ်ခု၏ အသွင်ကွဲသည် ပုဂ္ဂလ ဒေသီယ ဖြစ်သည်။

ဂျိန်ဖော့လူမျိုးတို့ ပြောဆိုသုံးနှုန်းကြသော စကားများကို လေ့လာကြည့်သော အခါ အချို့သော စကားသံများ၊ အချို့သော ဝေါဟာရများသည် စံစကားနှင့် ကွဲပြားမှု အချို့ ရှိသည်ကို လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဂျိန်ဖော့လူမျိုးတို့ ပြောဆို သုံးနှုန်းသော စကားများသည် ဒေသကွာခြားမှုကြောင့် ကွဲပြားသော ဒေသဒေသီယ စကားတစ်ခု ဖြစ်သည်။ ဂျိန်ဖော့လူမျိုးတို့ နေထိုင်သည့် ဒေသဆိုင်ရာ သွင်ပြင် လက္ခဏာများ ထင်ဟပ်လျက်ရှိသည်ကို အထင်အရှား တွေ့မြင်ရပါသည်။

၁၂၄။ ဂျိန်ဖော့လူမျိုး

ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတွင် ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီး (၁၄)ခု ရှိသည်။ ယင်းတို့တွင် ကချင်ပြည်နယ်လည်း ပါဝင်သည်။ ကချင်ပြည်နယ်သည် မြောက်လတ္တီတွဒ် ၂၃ ဒီဂရီ ၄၅ မိနစ်နှင့် ၂၈ ဒီဂရီ ၃၁ မိနစ် ၊ အရှေ့လောင်ဂျီတွဒ် ၉၅ ဒီဂရီ ၅၅ မိနစ်နှင့် ၉၈ ဒီဂရီ ၄၅ မိနစ်အကြားတွင် တည်ရှိပါသည်။ အကျယ် အဝန်းမှာ ဧရိယာ (၃၄၃၇၉) စတုရန်းမိုင် ဖြစ်ပါသည်။

ကချင်သည် ၎င်းတို့အရပ်ဒေသတွင် နေထိုင်သော လူမျိုးအားလုံးကို ခြံ၍ အမည်ပေးထားခြင်း ဖြစ်သည်။ သို့သော် “ကချင်” ၏အဓိပ္ပာယ်ကို “မြန်မာ-ကချင်- အင်္ဂလိပ်”အဘိဓာန်တွင် “Jinghpaw Wunpawng sha” ရေးသားမှုအရ လူများစု ဖြစ်သော ဂျိန်ဖော့လူမျိုးကို ကိုယ်စားပြုပေးထားသည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။

“ကချင်” အမည်နှင့်ပတ်သက်၍ “မြန်ဂုဏ်ဆောင် ဧရာဖျားမှ သားချင်းများ” စာအုပ်တွင် ဖော်ပြချက်များအရ “ခါချင်” မှ ကချင် ဟု လည်းကောင်း၊ မြန်မာစကား “က” နှင့် ဂျိန်ဖော့စကား “ခြင်း” တို့ ပေါင်းစပ်ပြီး ယင်းမှ “ကချင်” ဖြစ်လာသည် ဟု လည်းကောင်း၊ “ကချင်”သည် အိမ်သစ်တက်ပွဲ၊ မင်္ဂလာပွဲ မနောင်(မနော)ပွဲ ပြုလုပ်

ကျင်းပသည့်အခါများတွင် ပျော်ရွှင်ကခုန်တတ်သောကြောင့် ကခုန်ချင်သော လူမျိုး ဟု လည်းကောင်း အမြင်အမျိုးမျိုးဖြင့် ဖွင့်ဆိုထားသည်ကို လေ့လာတွေ့ရသည်။

ထိုပြည်နယ်တွင် “ဂျိန်ဖော့၊ လီဆူ (ဗမာလူမျိုးများက “လီဆူး” ဟု ခေါ်ဝေါ် သည်ကို ၎င်းတို့ အရပ်ဒေသတွင် “လီဆူ” ဟု ခေါ်၏။)၊ လရီ၊ လော်ဝေါ် (“မရူ”ကို “လော်ဝေါ်” ဟု ခေါ်၏။)၊ ရဝမ်၊ အဇီး၊ ကဏန်း၊ ဖွန်း၊ ရှမ်း၊ ဗမာ ဟူ၍ လူမျိုး ပေါင်းစုံ နေထိုင်ကြသည်။ ၎င်းတို့သည် လူမျိုးစုအလိုက် မိမိတို့ဘာသာစကားကို ပြောဆို၍ အားလုံးနားလည်သော စကားမှာ လူများစုဖြစ်သော ဂျိန်ဖော့စကား ဖြစ်သည်။ လူများစုနှင့်သက်ဆိုင်သော ရုံး၊ ကျောင်း စသည်တို့တွင် ကျင့်ပြည်နယ်၌ နေထိုင်သည့် လူမျိုးစုအားလုံး နားလည်နိုင်သော မြန်မာစကားကို ပြောဆိုကြသည်။

“ဂျိန်ဖော့” ဟူသည် “ဂျိန်” နှင့် “ဖော့” စကားလုံးနှစ်လုံး ပေါင်းစပ်ထားသည်။ “ဂျိန်” ၏အဓိပ္ပာယ်မှာ များပြားပြန့်ပွားလာခြင်းဖြစ်၍ “ဖော့” ၏အဓိပ္ပာယ်မှာ မျက်စေ့၊ စိတ်နှလုံး ပွင့်လင်းလာခြင်းဟူ၍ ဖြစ်သည်ဟု နှုတ်ဆင့်ကမ်း ပြောစကားအရ သိရသည်။ “ဂျိန်ဖော့” တို့တွင် “ခါးရှား မရစ်၊ ပျင်တိန်စား၊ ဖရပ်ဆွမ်ပရရှား၊ မဂေါင့်လယန်၊ မရစ်၊ မရန်၊ လထော်၊ လဖိုင်၊ လဘန်၊ ဟိန်မိုင်ရှာအရိုင်၊ အင်ခွန်” ဟူ၍ လူမျိုးစု (၁၁)မျိုး ရှိသည်ဟု ဆိုသည်။

ဂျိန်ဖော့လူမျိုးတွင် ရောမအက္ခရာကို အခြေခံ၍ရေးသော ဂျိန်ဖော့အက္ခရာ၊ ဂျိန်ဖော့စာပေ ရှိသည်။ ကချင်ပြည်နယ် မြစ်ကြီးနားမြို့ရှိ ဂျိန်ဖော့တို့သည် ခရစ်ယာန် ဘာသာကို အထူးအလေးအနက်ထားကာ ကိုးကွယ်ယုံကြည်ကြသည်။

ဂျိန်ဖော့လူမျိုးတို့တွင် စကားပုံများ ရှိသည်။ “မြန်ဂုဏ်ဆောင် ဧရာဖျားမှ သားချင်းများ” စာအုပ်တွင် ဖော်ပြထားသော ဂျိန်ဖော့လူမျိုးတို့၏ စကားပုံများအနက် ကောက်နုတ်တင်ပြရလျှင် -

- (၁) ကံ ပါ မပါ ဘယ်သူမှ မမြင်နိုင်၊ ခြင်းကြား ပါ မပါကိုသာ မြင်နိုင်သည်။
- (၂) စဉ်းစားရုံဖြင့် အကောင်အထည် ဖြစ်မလာနိုင်၊ လက်တွေ့ လုပ်ဆောင်မှ အောင်မြင်မည်။
- (၃) ပွဲမှာ မိန်းမ ပေါသည်၊ ဘဝ ကြင်ဖော်ရှာလျှင် မိန်းမ ရှားသည်။
- (၄) မသေလျှင် ခုခံတတ်သည်၊ သေလျှင် ပုပ်သည်။
- (၅) မိုးကို မကြောက်က စိုမည်၊ မိဘကို မကြောက်က သေမည်။

- (၆) မိုးကို မယုံရသကဲ့သို့ အုပ်ချုပ်သူကိုလည်း မယုံရပါ။
- (၇) မြင်သူ အံ့သြပြီး ကြားသူ ပိုကဲသည်။
- (၈) မွဲချင်လျှင် မိန်းမယူ။
- (၉) လူ၏မိခင် မိန်းမ၊ မီး၏မိခင် တုံး။
- (၁၀) လုပ်ကြံစို့ ဆိုလျှင် တစ်ယောက်တည်း၊ စားကြံစို့ ဆိုလျှင် မျောက်လို ဝိုင်းလာသည်။
- (၁၁) လုံအငယ်သည် သားကောင်ကို မသေနိုင်၊ လူငယ်စကားသည် လည်း မတည်နိုင်။
- (၁၂) သတင်းသည် လေ ဖြစ်သည်၊ ဧရာဝတီမြစ်သည် သွားမြဲ သွား နေသည်။

စသည်တို့ ဖြစ်သည်။

၂။ **ဂျိန်ဖော့ဒေသိယစကားသံ**

ဂျိန်ဖော့ဒေသိယစကားကို လေ့လာကြည့်သောအခါ ဂျိန်ဖော့ဒေသိယစကားရှိ စကားသံများသည် စံစကားရှိစကားသံများနှင့် တူညီမှုရှိသကဲ့သို့ ကွဲပြားမှုများလည်း ရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။ ထို့ကြောင့်လည်း ဂျိန်ဖော့ ဒေသိယ စကားသံများနှင့် စံစကားရှိ စကားသံများကို နှိုင်းယှဉ်၍ ဤအခန်းတွင် လေ့လာဖော်ထုတ် တင်ပြမည် ဖြစ်ပါသည်။

ဂျိန်ဖော့ဒေသိယစကားရှိ စကားသံများကို လေ့လာဖော်ထုတ် တင်ပြရာတွင် **စံစကားနှင့်တူညီသော စကားသံများကို ချန်လှပ်ထားမည်** ဖြစ်ပါသည်။ စံစကားနှင့် ကွဲပြားသော ဂျိန်ဖော့ဒေသိယစကားရှိ စကားသံများကိုသာ လေ့လာဖော်ထုတ် တင်ပြပါမည်။ ထိုသို့တင်ပြရာတွင် ပညာရှင်သုတေသီများသာမက သာမန်လူများပါ နားလည်နိုင်စေရန် ရည်ရွယ်သောကြောင့် ရေးထုံးသတ်ပုံကိုလည်း ဖော်ပြမည် ဖြစ်ပါ သည်။

ဘာသာစကားတစ်ခုကို လေ့လာရာတွင် စကားသံသည် အခြေခံအကျဆုံး ဖြစ်သည်။ စကားသံများတွင် အခြေခံအကျဆုံး အစိတ်အပိုင်းနှစ်ရပ် ရှိပါသည်။

၎င်းတို့မှာ သရံသံနှင့် ဗျည်း^၂သံတို့ ဖြစ်သည်။ ဂျိန်ဖောဒေသိယစကားရှိ စကားသံ များကိုသာ လေ့လာဖော်ထုတ် တင်ပြရာတွင်လည်း-

(၁) ဒေသိယသရသံများ

(၂) ဒေသိယဗျည်းသံများ

ဟူ၍ (၂)ပိုင်း ခွဲခြားကာ တင်ပြထားပါသည်။

၂.၁။ ဒေသိယသရသံများ

ဂျိန်ဖောဒေသိယ သရသံများကို လေ့လာကြည့်သောအခါ စံစကားရှိ သရသံ များနှင့် တူညီမှုရှိသကဲ့သို့ ကွဲပြားမှုများလည်း ရှိသည်။ ကွဲပြားမှုရှိသော ဒေသိယ သရသံများနှင့် စံစကားရှိ သရသံများကို နှိုင်းယှဉ်ကာ လေ့လာဖော်ထုတ် တင်ပြ ပါမည်။

သရဟူသည် သဒ္ဒဗေဒရှုထောင့်^၃ အရ -

“သံပြင်းသံပါသော လေကြောင်းသည် အာစောက်နှင့်ခံတွင်းကို ဖြတ်သန်းလာရာ လမ်းတစ်လျှောက်၌ ပွတ်တိုက်သံ ကြားနိုင် လောက်သော မည်သည့် အဆီးအတား၊ အနှောက်အယှက်၊ အပိတ်အပင်ကိုမှ မခံရချေ။ ထိုသို့ ဆီးတားမှု၊ နှောက်ယှက်မှု၊ ပိတ်ပင်မှု၊ ကျဉ်းမြောင်းမှု စသည်တို့ကို မခံရသော သံပြင်းသံ”^၄

ဟူ၍ ဖြစ်ပါသည်။

စကားသံဖွဲ့ပုံရှုထောင့်^၅ အရ -

“ဝဏ္ဏတစ်ခု၏ “ကဏ္ဍ/နေရာ”^၆ သုံးခုအနက် အချက်အချာ ဖြစ်သော အလယ်နေရာ၌သာ ဖြစ်သည့်အသံ”^၇

ဟူ၍ ဖြစ်ပါသည်။

^၁ Vowel sound
^၂ consonant sound
^၃ phonetic point of view
^၄ ထွန်းမြင့်၊ ဦး။ ၁၉၉၆၊ ၈၅။
^၅ phonological point of view
^၆ phrase
^၇ ထွန်းမြင့်၊ ဦး။ ၁၉၉၆၊ ၈၅-၈၆။

ဂျိန်ဖော့ဒေသိယတွင် စံစကားရှိ သရသံများကဲ့သို့ “သရရိုးရိုး”^၁ (၇)မျိုး၊ နှာသံ^၂ ပါသရ (၇)မျိုး၊ ရပ်သံ^၃၊ မကြာဝက်^၄ ဟူ၍ ရှိသည်။ ကွဲပြားသော ဂျိန်ဖော့ဒေသိယသရသံများကို-

- (၁) သရရိုးရိုး
- (၂) နှာသံပါသရ^၅
- (၃) ရပ်သံ^၆
- (၄) မကြာဝက်

ဟူ၍ ခွဲခြားကာ တင်ပြပါမည်။

၂.၁.၁။ သရရိုးရိုး

ဂျိန်ဖော့ဒေသိယတွင် စံစကားကဲ့သို့ပင် “အီ / ī /၊ အေ / ē /၊ အယ် / ē /၊ အာ / ā /၊ အော / ǝ /၊ အို / ǝ /၊ အူ / ū / သရရိုးရိုး (၇)မျိုး ရှိပါသည်။ ထိုသရရိုးရိုး (၇)မျိုးမှာ ဂျိန်ဖော့ဒေသိယတွင် စကားသံ တစ်သံချင်း ဖြစ်စေ၊ စကားသံများကို တွဲဆက်ရွတ်ဆိုရာတွင်ဖြစ်စေ ယခု လေ့လာမိသမျှ ကွဲပြားမှု မရှိသေးဟု ဆိုရပါမည်။

၂.၁.၂။ နှာသံပါသရ

နှာသံပြုသရ တစ်နည်း နှာသံပါသရဟူသည် -

“အာခေါင်ပျော့ မြင့်တက်နေသည့်အခါ “နှာပိတ်မှု”^၇ ရှိသည်။ အာခေါင်ပျော့ နိမ့်ကျနေသည့်အခါ နှာပိတ်မှုမရှိ၊ နှာပိတ်မှု မရှိဘဲ ထုတ်လုပ်သည့် မည်သည့်စကားသံ အစိတ်အပိုင်းကိုမဆို နှာသံ သို့မဟုတ် “နှာသံပြုအသံ”^၈”

^၁ simple vowel
^၂ nasal
^၃ glottal stop
^၄ half- syllable
^၅ nasalized vowel
^၆ glottal stop
^၇ velic closure
^၈ nasalized sound

ဟူ၍ ဖြစ်ပါသည်။

ဂျိန်ဖော့ဒေသိယ နှာသံပါသရများတွင်လည်း စံစကားရှိ နှာသံပါသရများ ကဲ့သို့ အင် / -ī /၊ အန် / -ã /၊ အွန် / -ũ /၊ အိန် / -eĩ /၊ အုန် / -ou /၊ အိုင် / -aĩ /၊ အောင် / -au / ဟူသည့် နှာသံသရ (၇)မျိုး ရှိပါသည်။ သို့သော် စံစကားသံရှိ နှာသံ သရ (၇)မျိုးလုံး၏ အဆုံးဗျည်းသံများ မပါဝင်သော်လည်း ဂျိန်ဖော့ဒေသိယ နှာသံ သရ (၇)မျိုးလုံး၌ အဆုံးဗျည်းသံများထည့်ကာ ရွတ်ဆိုသည်ကို လေ့လာတွေ့ရှိရ သည်။ ယင်းတို့ကို ကောက်နုတ်၍ သာဓက ဆောင်ပါမည်။

၂၁၊ ၂၁။ အင် / -iñ /၊ အင့် / iñ' /၊ အင်း / i`ñ /

ဒေသိယ အင် / -iñ /၊ အင့် / iñ' /၊ အင်း / i`ñ / နှာသံပါသရ များတွင် အဆုံးဗျည်းသံထည့်၍ ပြောဆိုသော်လည်း စံစကားသံရှိ အင် / -ī /၊ အင့် / ī' /၊ အင်း / `ī / နှာသံပါသရများတွင် အဆုံးဗျည်းသံမပါဘဲ ပြောဆိုပါသည်။

ဒေသိယသံ	စံစကားသံ	စံအရေး
/ -kiñ /	/ -kĩ /	ကင်
/ -khiñ /	/ -khĩ /	ခင်
/ shiñ' /	/ shĩ' /	ဆင့်
/ pĩ ñ' /	/ pĩ' /	ပင့်
/ th ì ñ /	/ th ĩ /	ထင်း
/ hì ñ /	/ hĩ /	ဟင်း
/ zwiñ tòi /	/ zũ dži /	ဇွန်းကြီး

၂၁၊ ၂၂။ အန် / -añ /၊ အန့် / añ' /၊ အန်း / àñ' /

ဒေသိယ အန် / -añ /၊ အန့် / añ' /၊ အန်း / àñ' / နှာသံပါသရများတွင် အဆုံးဗျည်းသံ ထည့်၍ ပြောဆိုသော်လည်း စံစကားသံရှိ အန် / -ã /၊ အန့် / ã' /၊ အန်း / `ã / နှာသံပါသရများတွင် အဆုံး ဗျည်းသံမပါဘဲ ပြောဆိုပါသည်။

ဒေသိယသံ	စံစကားသံ	စံအရေး
---------	----------	--------

° ထွန်းမြင့်၊ ဦး။ ၁၉၉၆၊ ၃၈။

/ -kañ /	/ -kã /	ကန်
/ shañ' /	/ shã' /	ဆန်
/ ñañ' /	/ ñã' /	ညံ့
/ tañ' /	/ tã' /	တန်
/ pàñ /	/ p`ã /	ပန်း
/ làñ /	/ l`ã /	လမ်း
/ tàũ - pañ /	/ tàũ -bã /	တောင်းပန်

၂၁၊ ၂၃။ အွန် / -uñ /၊ အွန့် / uñ' /၊ အွန်း / ùñ /၊

ဒေသိယ အွန် / -uñ /၊ အွန့် / uñ' /၊ အွန်း / ùñ / နှာသံပါသရများတွင် အဆုံးပျဉ်းသံထည့်၍ ပြောဆိုသော်လည်း စံစကားသံရှိ အွန် / -ũ /၊ အွန့် / ũ' /၊ အွန်း / `ũ / နှာသံပါသရများတွင် အဆုံး ပျဉ်းသံမပါဘဲ ပြောဆိုပါသည်။

ဒေသိယသံ	စံစကားသံ	စံအရေး
/ -thuñ /	/ -thũ /	ထွန်
/ -nuñ /	/ -nũ /	နှံ
/ suñ' /	/ sũ' /	စွန်
/ tuñ' /	/ tũ' /	တွန်
/ shùñ /	/ sh`ũ /	ဆွမ်း
/ nùñ /	/ n`ũ /	နှမ်း
/ -θã -tehuñ /	/ -θã -dzũ /	သံချွန်
/ tàĩ -swuñ /	/ tàĩ -zũ /	တိုင်းစွန်

၂၁၊ ၂၅။ အိန် / -eiñ /၊ အိန့် / eiñ' /၊ အိန်း / e`iñ /၊

ဒေသိယ အိန် / -eiñ /၊ အိန့် / eiñ' /၊ အိန်း / e`iñ / နှာသံပါသရများတွင် အဆုံးပျဉ်းသံထည့်၍ ပြောဆိုသော်လည်း စံစကားသံရှိ အိန် / -eĩ /၊ အိန့် / eĩ' /၊ အိန်း / `eĩ / နှာသံပါသရများတွင် အဆုံးပျဉ်းသံမပါဘဲ ပြောဆိုပါသည်။

ဒေသိယသံ	စံစကားသံ	စံအရေး
---------	----------	--------

/ -θeiñ /	/ -θeĩ /	သိမ်
/ -teiñ /	/ -teĩ /	တိမ်
/ leiñ /	/ leĩ /	လိမ့်
/ meĩñ /	/ meĩ /	မိန့်
/ kei ñ /	/ keĩ /	ကိန်း
/ jei ñ /	/ jeĩ /	ယိမ်း
/ ði -teiñ /	/ ði -deĩ /	တင်းတိမ်

၂၁၁၂၅။ အုန် / -ouñ /၊ အုန့် / ouñ /၊ အုန်း / ouñ /

ဒေသိယ အုန် / -ouñ /၊ အုန့် / ouñ /၊ အုန်း / ouñ / နှာသံပါသရ များတွင် အဆုံးဗျည်းသံထည့်၍ ပြောဆိုသော်လည်း စံစကားသံရှိ အုန် / -ou /၊ အုန့် / ou /၊ အုန်း / ou / နှာသံပါသရများတွင် အဆုံးဗျည်းသံမပါဘဲ ပြောဆိုပါသည်။

ဒေသိယသံ	စံစကားသံ	စံအရေး
/ -kouñ /	/ -kou /	ကုန်
/ -khouñ /	/ -khou /	ခုန်
/ ñouñ /	/ ñou /	ငုံ
/ mouñ /	/ mou /	မုန့်
/ pouñ /	/ pou /	ပုန်း
/ touñ /	/ tou /	(သစ်)တုံး

၂၁၁၂၆။ အိုင် / -aiñ /၊ အိုင် / aiñ /၊ အိုင်း / aiñ /

ဒေသိယ အိုင် / -aiñ /၊ အိုင် / aiñ /၊ အိုင်း / aiñ / နှာသံပါသရ များတွင် အဆုံးဗျည်းသံထည့်၍ ပြောဆိုသော်လည်း စံစကားသံရှိ အိုင် / -ai /၊ အိုင် / ai /၊ အိုင်း / ai / နှာသံပါသရများတွင် အဆုံးဗျည်းသံမပါဘဲ ပြောဆိုပါသည်။

ဒေသိယသံ	စံစကားသံ	စံအရေး
/ -kaiñ /	/ -kai /	ကိုင်

/ - taiñ /	/ - taĩ /	တိုင်
/ tchai ñ' /	/ dzaĩ' /	ချိုင့်
/ phai ñ' /	/ phaĩ' /	ဖိုင့်
/ θi? kai ñ' /	/ θi? gài /	သစ်ကိုင်း
/ nai ñ' /	/ nài /	နိုင်း
/ mai ñ' /	/ mài /	မိုင်း

၂၁၁၊ ၂၁၂။ အောင် / -auñ /၊ အောင့် / auñ' /၊ အောင်း / auñ /

ဒေသိယ အောင် / -auñ /၊ အောင့် / auñ' /၊ အောင်း / auñ / နှာသံပါသရ များတွင် အဆုံးဗျည်းသံထည့်၍ ပြောဆိုသော်လည်း စံစကားသံရှိ အောင် / -au /၊ အောင့် / auñ' /၊ အောင်း / auñ / နှာသံပါသရများတွင် အဆုံးဗျည်းသံမပါဘဲ ပြောဆို ပါသည်။

ဒေသိယသံ	စံစကားသံ	စံအရေး
/ -sauñ /	/ -sauñ /	စောင်
/ -shauñ /	/ -shauñ /	ဆောင်
/ tauñ' /	/ tauñ' /	တောင့်
/ thauñ' /	/ thauñ' /	ထောင့်
/ kauñ /	/ kauñ /	ကောင်း
/ mauñ /	/ mauñ /	မောင်း

၂၁၃။ ရပ်သံ

ရပ်သံ ဟူသည် အသံကြိုးနှစ်ခု လုံးဝပူးပိတ်နေရာမှ ရုတ်တရက် ပြန်ခွာလိုက် သောအခါတွင် ထွက်ပေါ်လာသော အသံ ဖြစ်ပါသည်။

ဂျိန်ဖော့ဒေသိယ ရပ်သံများတွင်လည်း စံစကားရှိ ရပ်သံများကဲ့သို့ အက် / e? /၊ အစ် / i? /၊ အတ် / a? /၊ အွတ် / u? /၊ အိတ် / ei? /၊ အုတ် / ou? /၊ အိုက် / ai? /၊ အောက် / au? / ဟူ၍ ရပ်သံ (၈)မျိုး ရှိပါသည်။ ထိုရပ်သံ (၈)မျိုးသည် ဂျိန်ဖော့ဒေသိယတွင် စကားသံ တစ်သံချင်းဖြစ်စေ၊ စကားသံများကို

တွဲဆက် ရွတ်ဆိုရာတွင်ဖြစ်စေ ယခုလေ့လာမိသမျှ စံစကားသံများနှင့် ကွဲပြားမှု မရှိသေးဟု ဆိုရပါမည်။

၂.၁၂။ မကြာဝက်

အသံမပြည့်သော စကားသံ သို့မဟုတ် အသံတစ်ဝက်သာ ရွတ်ဆိုရသော စကားသံကို မကြာဝက် / ခ / ဟု ခေါ်ပါသည်။

ဂျိန်ဖော့ဒေသိယတွင် စံစကားကဲ့သို့ မကြာဝက်အသံများ ရှိပါသည်။ ဂျိန်ဖော့ဒေသိယနှင့် စံစကားသည် ဗျည်းသံသဘောသာ ကွဲပြားမှုရှိပြီး ယခုလေ့လာမိသမျှ မကြာဝက်အသံများ ကွဲပြားမှု မရှိသေးဟု ဆိုရပါမည်။

ဒေသိယသံ	စံစကားသံ	စံအရေး
/ θī tə kū /	/ θī də gū /	သီတဂူ
/ θwà θə là /	/ θwà ðə là /	သွားသလား
/ lā θə là /	/ lā ðə là /	လာသလား

၂.၂။ ဒေသိယဗျည်းသံများ

ဗျည်းဟူသည်

သဒ္ဒဗေဒရှုထောင့်အရ -

“အဆုတ်မှ တက်လာသော လေကြောင်းသည် အပြင်သို့ ထွက်လာရာ လမ်းကြောင်းတစ်လျှောက်ရှိ ခံတွင်းသို့အရောက် အပြင်မထွက်မီ စကားသံပြု အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်း တစ်ခုခု၏ ဆီးတားပိတ်ပင် နှောက်ယှက်မှုကြောင့် ဖြစ်လာသော စကားသံ”^၁ ဟူ၍ ဖြစ်ပါသည်။

စကားသံဖွဲ့ပုံရှုထောင့်အရ -

“ “ဝဏ္ဏ”^၂ တစ်ခု၏ “အစွန်း”^၃ နှစ်ဖက်၌သာ ဖြစ်သော စကားသံ”^၄

^၁ ထွန်းမြင့်၊ ဦး။ ၁၉၉၆၊ ၄၅။
^၂ syllable
^၃ margin
^၄ ထွန်းမြင့်၊ ဦး။ ၁၉၉၆၊ ၄၆။

ဟူ၍ ဖြစ်ပါသည်။

စံစကားရှိ ဗျည်းသံများနှင့် ဂျိန်ဖောဒေသိယဗျည်းသံများကို နှိုင်းယှဉ်လေ့လာ ဖော်ထုတ် တင်ပြရာတွင် -

(၁) လုံးချင်းဗျည်း များ

(၂) ဗျည်းတွဲ များ

ဟူ၍ ခွဲခြားကာ တင်ပြပါမည်။

၂.၂.၁။ လုံးချင်းဗျည်းများ

လုံးချင်းဗျည်းဟူသည်

“ဗျည်းသံ အစိတ်အပိုင်း တစ်ခုတည်းရှိသော ဗျည်းသံ”^၂

ဖြစ်ပါသည်။

ဂျိန်ဖောဒေသိယတွင်ရှိသည့် လုံးချင်းဗျည်းသံများသည် စကားသံ တစ်သံချင်း ရွတ်ဆိုရာတွင် ဖြစ်စေ၊ စကားသံများကို တွဲဆက်၍ ရွတ်ဆိုရာတွင်ဖြစ်စေ စံစကားနှင့် တူညီမှု ရှိသကဲ့သို့ ကွဲပြားမှုများလည်း ရှိသည်ကို လေ့လာတွေ့ရှိပါသည်။ ဤစာတမ်းတွင် ကွဲပြားသော ဂျိန်ဖောဒေသိယလုံးချင်းဗျည်းသံများကိုသာ တင်ပြမည် ဖြစ်ပါသည်။

၂.၂.၁.၁။ ပ် / p /

ဒေသိယတွင် စကားသံများကို တွဲဆက်ရွတ်ဆိုရာ၌ သံညှင်း^၃ နှုတ်ခမ်း^၄ ရုန်းပွင့်^၅ ဗျည်း၌ ဖြစ်သော ပ် / p / ဗျည်းသံကို စံစကားသံတွင် ပ် / b / သံပြင်း^၆ နှုတ်ခမ်း ရုန်းပွင့် ဗျည်းသံဖြင့် အသံထွက် ပြောဆိုပါသည်။

ဒေသိယသံ	စကားသံ	စံအရေး
---------	--------	--------

^၁ consonant cluster
^၂ အောင်မြင်ဦး၊ ဒေါက်တာ။ ၂၀၀၆၊ ၄၄။
^၃ voiceless
^၄ bilabial
^၅ plosives
^၆ voiced

/ kə pō kə jō /	/ gə bō gə jō /	ကပိုကရို
/ kə -pjiŋ /	/ gə -bjĩ /	ကပြင်
/ -θã pə jā /	/ -θã bə jā /	သံပရာ
/ tàũ -pañ /	/ tàũ -bã /	တောင်းပန်

၂၂၂၁၂။ တ် / t /

ဒေသိယတွင် စကားသံများကို တွဲဆက်ရွတ်ဆိုရာ၌ သံညင်းသွားရင်း ရုန်းပွင့် ဗျည်း၌ ဖြစ်သော တ် / t / ဗျည်းသံကို စံစကားသံတွင် ဒ် / d / သံပြင်း သွားရင်း^၁ ရုန်းပွင့်ဗျည်းသံဖြင့် အသံထွက် ပြောဆိုပါသည်။

ဒေသိယသံ	စံစကားသံ	စံအရေး
/ kə t /	/ gə d /	ကတော့
/ kə tou? /	/ gə dou? /	ကတုံး
/ kə tai? kə jai? /	/ gə dai? gə jai? /	ကတိုက်ကရိုက်
/ ði tō /	/ ði dō /	တီးတိုး
/ ði -teiñ /	/ ði -deĩ /	တင်းတိမ်

၂၂၂၁၃။ က် / k /

ဒေသိယတွင် စကားသံများကို တွဲဆက်ရွတ်ဆိုရာ၌ သံညင်း အာခေါင်ပျော့ ရုန်းပွင့်ဗျည်း၌ ဖြစ်သော က် / k / ဗျည်းသံကို စံစကားသံတွင် ဂ် / g / သံပြင်း အာခေါင်ပျော့^၂ ရုန်းပွင့်ဗျည်းသံဖြင့် အသံထွက် ပြောဆိုပါသည်။

ဒေသိယသံ	စံစကားသံ	စံအရေး
/ kə t /	/ gə d /	ကတော့
/ kə tou? /	/ gə dou? /	ကတုံး
/ kə tai? kə jai? /	/ gə dai? gə jai? /	ကတိုက်ကရိုက်
/ kə pō kə jō /	/ gə bō gə jō /	ကပိုကရို

^၁ alveolar

^၂ velar

/ kə -pjiŋ /

/ gə bji /

ကပြင်

၂။၂။၁၅။ ကျ် / te /

ဒေသိယတွင်စကားသံများကို တွဲဆက်ရွတ်ဆိုရာ၌ သံညင်း သွားရင်းအာခေါင် ရုန်းပွင့် ပွတ်တိုက်ဗျည်း၌ဖြစ်သော ကျ် / te / ဗျည်းသံဖြင့် လည်းကောင်း၊ တစ်ခါ တစ်ရံတွင် သံတင်း^၁ သွားရင်းအာခေါင် ရုန်းပွင့် ပွတ်တိုက်ဗျည်း၌ဖြစ်သော ချ် / teh / ဗျည်းသံဖြင့်လည်းကောင်း အသံထွက် ပြောဆိုသည်ကို စံစကားသံတွင် ဂျ် / dz / သံပြင်း သွားရင်းအာခေါင်^၂ ရုန်းပွင့်ပွတ်တိုက်^၃ ဗျည်းသံဖြင့် အသံထွက် ပြောဆို ပါသည်။

ဒေသိယသံ

စံစကားသံ

စံအရေး

/ zwiŋ tɛi /

/ zũ dʒi /

ဇွန်းကြီး

/ lɛ tɛaŋ /

/ hlɛ dʒã /

လှည်းကြမ်း

/ lwá tɛi /

/ hlwá dʒi /

လွကြီး

/ jã nwà tɛaŋ /

/ jã nwà dʒã /

ရေခွေးကြမ်း

/ -θã -tɛhuŋ /

/ -θã -dʒũ /

သံချွန်

၂။၂။၁၅။ မ် / m /

ဒေသိယတွင် စကားသံ တစ်သံချင်းဖြစ်စေ၊ စကားသံများကို တွဲဆက်ရွတ်ဆို ရာတွင်ဖြစ်စေ (သံပြင်း) နှုတ်ခမ်း နှာသံဗျည်း၌ဖြစ်သော မ် / m / ဗျည်းသံဖြင့် အသံထွက်ပြောဆိုသည်ကို စံစကားသံတွင် မ်^၄ / hm / သံပြင်းလျော့^၅ နှုတ်ခမ်း^၆ နှာသံ^၆ ဗျည်းသံဖြင့် အသံထွက် ပြောဆိုပါသည်။

ဒေသိယသံ

စံစကားသံ

စံအရေး

/ -maŋ /

/ -hmaŋ /

မှန်

^၁ aspirated
^၂ alveolo-palatal
^၃ affricate
^၄ devoiced
^၅ bilabial
^၆ nasal

/ mjà /	/ hmjà /	မြား
/ mòuñ /	/ hmòũ /	မှုန်
/ mā tañ /	/ hmā dǎ /	မှာတမ်း
/ mō /	/ hmō /	မို့

၂၂၂။ န် / n /

ဒေသိယတွင် စကားသံ တစ်သံချင်းဖြစ်စေ၊ စကားသံများကို တွဲဆက်ရွတ်ဆိုရာတွင်ဖြစ်စေ (သံပြင်း) နှုတ်ခမ်း နှာသံဗျည်း၌ ဖြစ်သော န် / n / ဗျည်းသံဖြင့် အသံထွက် ပြောဆိုသည်ကို စံစကားသံတွင် န် / hn / သံပြင်း လျော့သွားရင်း နှာသံဗျည်းသံဖြင့် အသံထွက် ပြောဆိုပါသည်။

ဒေသိယသံ	စံစကားသံ	စံအရေး
/ nə má /	/ hnə má /	နှမ(သားချင်းတွင် အစ်ကိုအောက်ငယ်သော မိန်းကလေး)
/ nə louñ /	/ hnə lòũ /	နှလုံး
/ nə khaũṅ /	/ hnə khàũ /	နှာခေါင်း
/ ñi /	/ hñi /	နှီး
/ -naũ tèo /	/ -hnaũ dzo /	နှောင်ကြိုး

၂၂၂။ ည် / ṅ /

ဒေသိယတွင် စကားသံ တစ်သံချင်းဖြစ်စေ၊ စကားသံများကို တွဲဆက် ရွတ်ဆိုရာတွင်ဖြစ်စေ (သံပြင်း) အာခေါင်မာ နှာသံဗျည်း၌ ဖြစ်သော ည် / ṅ / ဗျည်းသံဖြင့်

အသံထွက် ပြောဆိုသည်ကို စံစကားသံတွင် ညှိ / hɲ / သံပြင်းလျော့ အာခေါင်မာ^၁ နှာသံဗျည်းသံဖြင့် အသံထွက် ပြောဆိုပါသည်။

ဒေသိယသံ	စံစကားသံ	စံအရေး
/ ɲā /	/ hɲā /	ညှာ(သူတစ်ပါးအတွက် အနစ်နာခံသည်။)
/ ɲī nai ɲi /	/ hɲī hnài /	ညှိနှိုင်း
/ ɲwu? kwì ɲi /	/ hɲwu? kwì /	ညွတ်ကွင်း
/ -ɲuñ /	/ -hɲu /	ညွန်

၂။၂။၁။ င် / ɲ /

ဒေသိယတွင် စကားသံ တစ်သံချင်းဖြစ်စေ၊ စကားသံများကို တွဲဆက်ရွတ်ဆို ရာတွင်ဖြစ်စေ (သံပြင်း) အာခေါင်ပျော့ နှာသံဗျည်း၌ ဖြစ်သော င် / ɲ / ဗျည်းသံဖြင့် အသံထွက် ပြောဆိုသည်ကို စံစကားသံတွင် ငှ / hɲ / သံပြင်းလျော့ အာခေါင်ပျော့ နှာသံဗျည်းသံဖြင့် အသံထွက်ပြောဆိုပါသည်။

ဒေသိယသံ	စံစကားသံ	စံအရေး
/ ɲá /	/ hɲá /	(ဝေ)ငှ
/ ɲa /	/ hɲa /	ငှား
/ ɲé /	/ hɲé /	ငှဲ
/ ɲa? θai? /	/ hɲa? θai? /	ငှက်သိုက်

၂။၂။၂။ လ် / l /

ဒေသိယတွင် စကားသံ တစ်သံချင်းဖြစ်စေ၊ စကားသံများကို တွဲဆက်ရွတ်ဆို ရာတွင်ဖြစ်စေ (သံပြင်း) ဘေးလျှာပွင့်ဗျည်း၌ ဖြစ်သော လ် / l / ဗျည်းသံဖြင့် အသံထွက် ပြောဆိုသည်ကို စံစကားသံတွင် လှ် / hl / သံပြင်းလျော့ ဘေးလျှာပွင့်^၂ ဗျည်းသံဖြင့် အသံထွက်ပြောဆိုပါသည်။

^၁ palatal
^၂ lateral

ဒေသိယသံ	စံစကားသံ	စံအရေး
/ -lauŋ̃ /	/ -hlaũ /	လှောင်
/ laì ŋ̃ /	/ hlǎĩ /	လှိုင်း
/ lé phjà /	/ hlé bjà /	လှည့်ဖျား
/ lé teañ /	/ hlé dzǎ /	လှည်းကြမ်း
/ louʔ khaʔ /	/ hlouʔ khaʔ /	လှုပ်ခတ်

၂၂၂၂၂၂၂ သံ / θ /

ဒေသိယတွင် စကားသံများကို တွဲဆက်ရွတ်ဆိုရာ၌ သံညှင်း သွား^၁ ပွတ်တိုက်ဖျည်း၌ ဖြစ်သော သံ / θ / ဖျည်းသံဖြင့် အသံထွက် ပြောဆိုသည်ကို စံစကားသံတွင် သံ / ð / သံပြင်း သွား ပွတ်တိုက်^၂ ဖျည်းသံဖြင့် အသံထွက် ပြောဆိုပါသည်။

ဒေသိယသံ	စံစကားသံ	စံအရေး
/ òũ θi /	/ òũ ði /	အုန်းသီး
/ pǎ θi /	/ pǎ ði /	ပန်းသီး
/ -leĩ m̄ θi /	/ -leĩ m̄ ði /	လိမ္မော်သီး
/ bā θā pē tá /	/ bā ðā bē dá /	ဘာသာဗေဒ

၂၂၂၂၂၂၂ စံ / s /

ဒေသိယတွင် စကားသံများကို တွဲဆက်ရွတ်ဆိုရာ၌ သံညှင်းသွားရင်း ပွတ်တိုက်ဖျည်း၌ ဖြစ်သော စံ / s / ဖျည်းသံဖြင့် အသံထွက် ပြောဆိုသည်ကို စံစကားတွင် စံ / z / သံပြင်း သွားရင်း ပွတ်တိုက် ဖျည်းသံဖြင့် အသံထွက် ပြောဆိုပါသည်။

ဒေသိယသံ	စံစကားသံ	စံအရေး
---------	----------	--------

^၁ dental

^၂ fricative

/ kə sà /	/ gə zà /	ကစား
/ θi sà /	/ θi zà /	သီးစား
/ ηə məñ swē /	/ ηə mə zwē /	ငါးမန်းစွယ်

၂၃။ ဗျည်းတွဲများ

ဗျည်းတွဲဟူသည်

“တစ်ခုထက်ပိုသော ဗျည်းသံများ ပေါင်းစပ်နေခြင်း”

ဖြစ်ပါသည်။

ဂျိန်ဖောဒေသိယတွင် စံစကား၏ အရေးသွင်ပြင်အရ ဗျည်းတွဲသံကို နှာသံဗျည်းဖြင့် လည်းကောင်း၊ စံစကား၏ နှာသံဗျည်းသံကို ဗျည်းတွဲသံဖြင့် လည်းကောင်း **ဒေသိယလေသံ**^၂ အတိုင်း အသံထွက်ပြောဆိုသည့် စကားသံအချို့ကိုလည်း အတန်အသင့် လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။ လေ့လာဖော်ထုတ် ကောက်နုတ် သာဓကဆောင်ရလျှင်-

ဒေသိယသံ	စံစကားသံ	စံအရေး
/ ī mō -buñ /	/ ī mō -bwū /	အီမောဘွမ်
/ ī -khaī -buñ /	/ ī -khaī -bwū /	အင်ခိုင်ဘွမ်
/ zwiñ t̄èi /	/ z̄ū d̄zi /	ဇွန်းကြီး
/ t̄àī -swuñ /	/ t̄àī -zū /	တိုင်းစွန်

၃။ ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်

ဂျိန်ဖောဒေသိယတွင် စံစကားကဲ့သို့ပင် သရသံများ၊ ဗျည်းသံများ ရှိပါသည်။ ယခုလေ့လာမိသမျှ သရသံများနှင့် ဗျည်းသံများသည် စကားသံ တစ်သံချင်းတွင် ဖြစ်စေ၊ စကားသံများကို တွဲဆက်၍ ရွတ်ဆိုရာတွင်ဖြစ်စေ ထူးခြားမှု ရှိသည်။ ထို့ကြောင့်လည်း ဤကဏ္ဍတွင် -

(၁) ဒေသိစကားသံများ သုံးသပ်ချက်

^၁ အောင်မြင်ဦး၊ ဒေါက်တာ။ ၂၀၀၆၊ ၄၇။
^၂ dialect accent

(၂) ဒေသိစကားသံများအကြောင်း သုံးသပ်ချက်
ဟူ၍ (၂)ပိုင်း ခွဲခြားကာ အကျယ်တဝင့် သုံးသပ်တင်ပြမည် ဖြစ်ပါသည်။

၃။ ဒေသိယစကားသံများ သုံးသပ်ချက်

ဒေသိယစကားသံများကို -

(၁) သရသံများ သုံးသပ်ချက်

(၂) ဗျည်းသံများ သုံးသပ်ချက်

ဟူ၍ ခွဲခြားကာ တင်ပြသွားပါမည်။

၃။၁။ သရသံများသုံးသပ်ချက်

ဂျိန်ဖော့ဒေသိယတွင် စံစကားကဲ့သို့ပင် သရသံများ ရှိသည်။ ယခု လေ့လာမိ သမျှ အချို့သော သရသံများမှာ စကားသံတစ်သံချင်းတွင် ဖြစ်စေ၊ စကားသံများကို တွဲဆက်၍ ရွတ်ဆိုရာတွင် ဖြစ်စေ ထူးခြားမှု ရှိပါသည်။

(၂၊ ၁၊ ၁။)တွင် တင်ပြချက်များအရ သရရိုးရိုးအသံများမှာ ယခုလေ့လာမိ သမျှတွင် ထူးခြားမှု မရှိသေးပါ။

(၂၊ ၁၊ ၂။)တွင် တင်ပြချက်များအရ နှာသံပါသရ^၀ များအနက် ဒေသိယနှင့် စံစကား ကွဲပြားသော နှာသံပါသရသံအချို့မှာ -

ဒေသိယအသံ	စံစကားသံ
/ -kiŋ /	/ -kī /
/ tañ /	/ tã /
/ shùñ /	/ sh`ũ /
/ kei ñ /	/ kèi /
/ mouñ /	/ moũ /
/ mài ñ/	/ mǎi /
/-sauñ /	/ -saũ /

တို့ ဖြစ်သည်။

^၀ nasalized diphthong

စံစကားသံတွင် နှာသံပါသရသံများကို ပြောဆိုရာ၌ အဆုံးဗျည်းသံများ မပါသောကြောင့် ဝဏ္ဏဖွဲ့ပုံအရ ကင် / -kĩ /၊ “ဗျည်း+သရ+မရှိ” (cvo) ဖြစ်၏။ ဂျိန်ဖော့ဒေသီယ နှာသံပါသရများတွင် အဆုံးဗျည်းသံများထည့်၍ ပြောဆိုသည်ကို တွေ့ရှိရသောကြောင့် ဝဏ္ဏဖွဲ့ပုံအရ ကင် / -kiñ /၊ “ဗျည်း+ သရ+ဗျည်း” (cvc) ဖြစ်နေ၏။ ယင်းသည် ဂျိန်ဖော့ဒေသီယ၏ ဒေသဆိုင်ရာ သွင်ပြင်လက္ခဏာ တစ်နည်း **ဒေသီယလေသံ**^၁ ကို ဖော်ပြနေသည်။

ဂျိန်ဖော့ဒေသီယ၏ တစ်သံချင်းရွတ်ဆိုသော နှာသံပါသရတိုင်းတွင် အဆုံးဗျည်းသံရှိနေခြင်းကို ဆန်းစစ်ကြည့်သောအခါ ဂျိန်ဖော့စကားဖြစ်စေ မြန်မာစကားဖြစ်စေ မူလတိဗက်ဗမာမျိုးရိုးမှ ဆင်းသက်လာသောကြောင့် ဘာသာစကားမျိုးရိုးခြင်းတူညီသည်။ ထို့ကြောင့် ဂျိန်ဖော့ဒေသီယ၏ တစ်သံချင်း ရွတ်ဆိုသော နှာသံပါသရတိုင်းတွင် အဆုံးဗျည်းသံ ရှိနေခြင်းက ရှေးကမြန်မာစကားတွင် အဆုံးဗျည်းသံရှိသည်ဟူသော ပညာရှင်တို့၏အဆိုအမိန့်ကို ထောက်ခံနေသကဲ့သို့ ဖြစ်ပါသည်။

ဂျိန်ဖော့ဒေသီယ နှာသံပါသရများနှင့် ပတ်သက်၍ ထူးခြားမှုတစ်ခု ရှိပါသေးသည်။ ယင်းမှာ စကားသံများကို တွဲဆက်ရွတ်ဆိုရာတွင် ရှေ့တွင်ရှိသော နှာသံပါသရများ၏ အဆုံးဗျည်းသံများ ပျောက်နေပြီး နောက်တွင်ရှိသော နှာသံပါသရ အသံများတွင်သာ အဆုံးဗျည်းသံများ ပါဝင်သည်ကို လေ့လာတွေ့ရှိရခြင်း ဖြစ်သည်။ ပို၍ သိမြင်အောင် ရှေ့တွင် တင်ပြခဲ့သည်များမှ ကောက်နုတ်၍ သာဓကဆောင်ရလျှင် -

ဒေသီယအသံ	စံစကားသံ
/ tàũ -pañ /	/ tàũ -bǎ /
/ zwiṅ tèi /	/zũ d̥zi /
/ l̥ ε teañ /	/ hl̥ ε d̥zǎ /
/ -θǎ -tchuñ /	/ -θǎ -dzũ /
/ tǎi -swuñ /	/ tǎi -zũ /

တို့ ဖြစ်သည်။ ယင်းမှာ ဂျိန်ဖော့ဒေသီယ နှာသံပါသရများ၏ ထူးခြားမှု တစ်နည်း ဒေသီယလေသံ ဖြစ်ပါသည်။

c= consonant
 v=vowel
 0(သုည)=မရှိကြောင်းပြ
^၁ dialect accent

(၂၊ ၁၊ ၃။)တွင် တင်ပြချက်များအရ သရရိုးရိုးအသံများမှာ ယခု လေ့လာမိ သမျှတွင် ထူးခြားမှု မရှိသေးပါ။

(၂၊ ၁၊ ၄။)တွင် တင်ပြချက်များအရ ဂျိန်ဖော့ဒေသိယ မကြာဝက်အသံများမှာ စံစကား နှိုင်းယှဉ်ကြည့်သောအခါ / θī dā gū / ကို / θī tā kū /၊ / θwà ðā là / ကို / θwà θā là / ဟု ဗျည်းသံသဘောသာ ကွဲပြားမှုရှိပြီး ယခုလေ့လာမိသမျှ မကြာဝက် အသံများ ကွဲပြားမှု မရှိသေးဟု ဆိုရပါမည်။

၃။၁။ ဗျည်းသံများ သုံးသပ်ချက်

ဂျိန်ဖော့ဒေသိယတွင် စံစကားကဲ့သို့ပင် ဗျည်းသံများ ရှိပါသည်။ ယခု လေ့လာမိသမျှ အချို့သော ဗျည်းသံများသည် စကားသံ တစ်သံချင်းတွင်ဖြစ်စေ၊ စကားသံများကို တွဲဆက်၍ ရွတ်ဆိုရာတွင်ဖြစ်စေ ထူးခြားမှု မရှိသော်လည်း အချို့သော ဗျည်းသံများမှာ စကားသံ တစ်သံချင်းတွင်ဖြစ်စေ၊ စကားသံများကို တွဲဆက်၍ ရွတ်ဆိုရာတွင်ဖြစ်စေ ထူးခြားမှု ရှိပါသည်။

လုံးချင်းဗျည်းသံများတွင် (၂၊ ၂၊ ၁။)၌ တင်ပြခဲ့သော သာဓကများအရ စံစကားကဲ့သို့ ဂျိန်ဖော့ဒေသိယတွင် သံပြင်းသံ အများစုမရှိဘဲ သံပြင်းသံအစား သံညှင်းဗျည်းကိုသာ အသုံးပြုပါသည်။ ချွင်းချက်အနေဖြင့် သံပြင်းသံ အသုံးပြုမှုကို စံစကားနှင့် ထိတွေ့မှုများသော ပညာတတ်အလွှာတွင်သာ တစ်ခါတစ်ရံ တွေ့ရှိရ သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ထူးခြားမှုမှာ စံစကားတွင် ထင်ထင်ရှားရှား အသုံးပြုသည့် င် / hn /၊ ညှ် / hn /၊ န် / hn /၊ မ် / hm /၊ လှ် / hl / သံပြင်းသံများကို င် / η /၊ ညှ် / η /၊ န် / n /၊ မ် / m /၊ လ် / l / သံညှင်းသံဖြင့် ပြောဆိုသော်လည်း ရှ် / ε / ဗျည်းသံကိုမူ အသံမပြောင်းဘဲ ပြောဆိုသည်ကို လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

ဒေသိယတွင် သံပြင်းသံအစား သံညှင်းသံ အသုံးပြုမှုကို စံစကားနှင့် နှိုင်းယှဉ် တင်ပြရလျှင်

ဒေသိယအသံ	စံစကားသံ
က် / k /	ဂ် / g /
စ် / s /	ဇ် / z /
တ် / t /	ဒ် / d /
ပ် / p /	ဘ် / b /
င် / η /	င် / hn /

ည် / ɲ /

ည် / hɲ /

န် / n /

န် / hn /

မ် / m /

မ် / hm /

လ် / l /

လ် / hl /

တို့ ဖြစ်သည်။

တစ်ခါတစ်ရံတွင် ဂျိန်ဖောဒေသီယ၌ သံညင်းသံအစား သံတင်းသံ အသုံးပြုမှု (စာစောင် / sā -shaũ /)၊ သံပြင်းသံ အသုံးပြုမှု (ကစား / ká zà /)၊ (ဂျိန်ဖော / -dzein phó /) ကို လေ့လာတွေ့ရှိရသော်လည်း တွေ့ရှိမှု အလွန်နည်းသည်။

စံစကားနှင့် ဂျိန်ဖောဒေသီယ ဗျည်းသံများကို ဆန်းစစ်ကြည့်သောအခါ ဂျိန်ဖောသည် တိဗက်ဗမာမျိုးရိုးမှ ဆင်းသက်လာသော ကချင်အစုဖြစ်၍ မြန်မာ စကားသည် တိဗက်ဗမာမျိုးရိုးမှ ဆင်းသက်လာသော ဗမာအစု ဖြစ်သည်။ ကချင်အစု ဂျိန်ဖောစကားတွင် သံပြင်းဗျည်းရှိမည် ဖြစ်သော်လည်း သံပြင်းဗျည်းသံဖြင့် ပြောဆိုမှု အလွန်နည်းမည်။ ထို့ကြောင့် မြစ်ကြီးနားမြို့ရှိ ဂျိန်ဖောတို့ပြောဆိုသော ဒေသီယ စကားသံအချို့တွင် စံစကားရှိသံပြင်းဗျည်းသံအများစုကို သံညင်း သို့မဟုတ် သံတင်း ဗျည်းသံဖြင့် ပြောဆိုခြင်း ဖြစ်နိုင်သည်။ ထိုအချက်ကလည်း ဂျိန်ဖောဒေသီယ၏ ဒေသီယလေသံကို ဖော်ပြနေသကဲ့သို့ ၎င်းတို့သည် မူလ တိဗက်ဗမာမျိုးရိုးမှ ဆင်းသက်လာသော ကချင်အစု ဖြစ်သည်ကို ဖော်ပြနေပါသည်။

ဗျည်းတွဲသံများတွင် (၂၊ ၂၊ ၂။)၌ တင်ပြခဲ့သော သာဓကများအရ ဂျိန်ဖော ဒေသီယတွင် စံစကား၏ အရေးသွင်ပြင်အရ ဗျည်းတွဲသံကို နှာသံဗျည်းဖြင့် လည်းကောင်း၊ စံစကား၏ နှာသံဗျည်းသံကို ဗျည်းတွဲသံဖြင့်လည်းကောင်း **ဒေသီယ လေသံ**အတိုင်း အသံထွက်ပြောဆိုသည့် စကားသံအချို့ကိုလည်း အတန်အသင့် လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

၃။ ဒေသီယစကားသံများအကြောင်း သုံးသပ်ချက်

မြစ်ကြီးနားမြို့ရှိ ဂျိန်ဖောလူမျိုးတို့ ပြောဆိုသော မြန်မာစကားသံအချို့သည် သို့မဟုတ် မြစ်ကြီးနားမြို့ရှိ ဂျိန်ဖောဒေသီယစကားသံသည် နေထိုင်ရာ အရပ်ဒေသကို လိုက်၍ ကွဲပြားသွားသော **ဒေသဒေသီယ** ဖြစ်ပါသည်။

မြစ်ကြီးနားမြို့သည် ပင်လယ်ရေမျက်နှာပြင်အထက် (၄၇၆) ပေ တွင်သာ တည်ရှိသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏အထက်ပိုင်းတွင် ရှိသည့်အပြင် ပတ်ဝန်းကျင်တွင်

တောင်ကုန်းတောင်တန်းများ တည်ရှိနေသည်။ ထိုမြို့တွင် တိဗက်ဗမာမျိုးရိုးမှ ဆင်းသက်လာသော “ဂျိန်ဖော့၊ လီဆူ၊ ရဝမ်၊ အဇီး၊ ရှမ်း” စသည့် ကချင်အစုဝင် အများစု နေထိုင်သည်။ ယင်းတို့သည် ဂျိန်ဖော့စကားကို နားလည်သောကြောင့် တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး တွေ့ဆုံရာတွင် ဂျိန်ဖော့စကားကိုသာ ပြောဆိုကြသည်။

သို့သော် ထိုမြို့တွင် ဗမာများလည်း နေထိုင်သည်။ ရုံး၊ ကျောင်းစသည့် ပြည်ထောင်စုနှင့် ဆက်နွယ်သော နေရာဒေသများတွင်သာမက ဗမာများနှင့် ပြောဆို ဆက်ဆံရာတွင် မြစ်ကြီးနားမြို့တွင် နေထိုင်သူ မည်သူမဆို စံမြန်မာစကားကို ပြောဆိုကြသည်။ ထူးခြားမှုမှာ စံမြန်မာစကားကို ပြောဆိုနေရင်း ရုတ်တရက် ကချင် အစုဝင် တစ်ဦးတစ်ယောက်ကို တွေ့ဆုံမိပါက ၎င်းတို့အချင်းချင်း နားလည်သော ဂျိန်ဖော့စကားကိုသာ ပြောဆိုကြသည်။

ဂျိန်ဖော့နှင့် ဗမာလူမျိုးတို့သည် တိဗက်မြန်မာမျိုးရိုးမှ ဆင်းသက်လာသော ကြောင့် ဘာသာစကားမျိုးရိုးခြင်း တူညီသည်။ သို့သော် ဂျိန်ဖော့လူမျိုးတို့ ပြောဆို သော စံမြန်မာစကားသံရှိ နှာသံပါသရသံများတွင် အဆုံးဗျည်းသံ ရှိနေသည်။ ထိုအချက်က ရှေးက မြန်မာစကားတွင် အဆုံးဗျည်းသံရှိသည်ဟူသော ပညာရှင်တို့၏ အဆိုအမိန့်ကို ထောက်ခံနေသည်။

ထို့ပြင် ဗမာသည် တိဗက်မြန်မာမျိုးရိုးမှ မြန်မာအစု ဖြစ်သည်။ ဂျိန်ဖော့သည် တိဗက်ဗမာမျိုးရိုးမှ ကချင်အစု ဖြစ်သည်။ ကချင်အစုတွင် ပြောဆိုသော စကားများမှာ သံပြင်းဗျည်းသံ အသုံးပြုမှု အလွန်နည်းပြီး သံညှင်းဗျည်းသံ အသုံးပြုမှုများကာ သံတင်းဗျည်းသံ အသုံးပြုမှု အတန်အသင့်ရှိမည် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့်လည်း မြစ်ကြီးမြို့ရှိ ဂျိန်ဖော့ဒေသီယစကားနှင့် စံစကား နှိုင်းယှဉ်တင်ပြရာတွင် ဂျိန်ဖော့ ဒေသီယစကား၌ သံညှင်းဗျည်းသံများကို အများဆုံးတွေ့ရပြီး သံတင်းဗျည်းသံများကို အနည်းငယ်မျှ တွေ့ရခြင်း ဖြစ်သည်။ ယင်းမှာ ဂျိန်ဖော့သည် တိဗက်ဗမာမျိုးရိုး ဆင်းသက်လာသော ကချင်အစု ဖြစ်သည်ကို အထင်အရှား ဖော်ပြနေပါသည်။

နိဂုံး

ဤသုတေသနကို တစ်နှစ်တိုင်တိုင် အချိန်ယူ၍ အချက်အလက်များ ပိုမို ခိုင်မာ တိကျမှန်ကန်စေရန် သုတေသန ကွင်းဆင်းခရီးစဉ်များ သွားခဲ့သည်။ အကြိမ်ကြိမ် မေးမြန်းစိစစ်ပြီးမှသာ အတည်ပြုခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ထိုအခါ ဒေသ ဆိုင်ရာ သွင်ပြင်လက္ခဏာများ ထင်ဟပ်လျက်ရှိသော **မြစ်ကြီးနားမြို့ရှိ ဂျိန်ဖော့ ဒေသီယစကားသံသည်** ဒေသကွဲပြားမှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော **ဒေသဒေသီယစကား**

တစ်ခုဖြစ်သည်ကို သိလာရသည်။ ဂျိန်ဖော့နှင့် မြန်မာသည် မူလတိဗက်တရုတ် မျိုးရိုးမှ ဆင်းသက်လာသော ဘာသာစကားနှင့် မျိုးနွယ်တူ ဖြစ်သောကြောင့် ယခုလေ့လာမှုအရ တစ်သံချင်း ရွတ်ဆိုသော ဂျိန်ဖော့ဒေသိယ နှာသံပါသရတိုင်းတွင် အဆုံးပျဉ်းသံရှိနေခြင်းမှာ **မြန်မာစကား တစ်နည်း စံစကားအတွက် သီစရာ အချက်တစ်ခု တိုးပွားစေသည်။** ထို့အပြင် စံစကားရှိ သံပြင်း ပျဉ်းသံ အများစုကို မြစ်ကြီးနားမြို့ရှိ ဂျိန်ဖော့ဒေသိယတွင် သံညင်း သို့မဟုတ် သံတင်း ပျဉ်းသံဖြင့် ပြောဆိုခြင်းမှာ ဗမာနှင့်ကချင်သည် မူလ **တိဗက်ဗမာမျိုးရိုးမှ ဆင်းသက်လာသော ဘာသာစကားမျိုးနွယ်တူ ဖြစ်သော်လည်း ဂျိန်ဖော့သည် ဗမာအစု မဟုတ်၊ ကချင် အစု** ဖြစ်သည်ကို ထင်ထင်ရှားရှား ဖော်ပြနေပါသည်။ ဤသုတေသနသည် ဒေသိယ စကားကို လေ့လာမည့်သူ၊ လေ့လာနေသူ ပညာရှင်သုတေသီများအတွက် အထောက်အပံ့ ဖြစ်မည်ဟု အခိုင်အမာ ယုံကြည်မိပါသည်။ ။

ကျမ်းကိုးစာရင်း

မြန်မာဘာသာ

ကျော်အောင်စံထားဆရာတော်၊ (ဒုတိယ-)။ (မ-၁၃၂၈)။ *ဝေါဟာရတ္ထပကာသနီကျမ်း*၊ ဒုတိယအကြိမ်။ ရန်ကုန်၊ လယ်တီမဏ္ဍိုင်။

တင်ဇ၊ ဦး။ (၁၉၇၅)။ *မြန်မာဘာသာစကား၏ ဒေသိယစကားများ လေ့လာမှု*။ မြန်မာနိုင်ငံသုတေသန အသင်းဂျာနယ်၊ အတွဲ (၅၈) အပိုင်း (၂)။

ထွန်းမြင့်၊ ဦး။ (၁၉၉၅)။ *ဘာသာဗေဒ*။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်၊ ဂျီအီးစီ (ပညာရေး) သမဝါယမလီမိတက်။

ထွန်းမြင့်၊ ဦး။ (၁၉၉၆)။ *သဒ္ဒဗေဒ* ။ ရန်ကုန်၊ တက်လမ်းစာပေ။

ထွန်းမြင့်၊ ဦး။ (၂၀၀၄)။ *ပါဠိသက်ဝေါဟာရအဘိဓာန်*၊ ဒုတိယအကြိမ်။ ရန်ကုန်၊ မြန်မာထုတ်ဝေသူများအဖွဲ့ ဝန်ဆောင်မှုလီမိတက်။

ဖေမောင်တင်၊ ဦး။ (၁၉၅၈)။ *ဘာသာလောကကျမ်း*။ ရန်ကုန်၊ မြန်မာနိုင်ငံဘာသာပြန် စာပေအသင်း။

မနမ်ဖန်၊ ဦး။ (၂၀၁၄)။ *မြန်မာ-ကချင်-အင်္ဂလိပ်အဘိဓာန်*။ ရန်ကုန်၊ မြင့်ပုံနှိပ်တိုက်။

မောင်မောင်ဦး။ (၂၀၀၉)။ *ရမည်းသင်းမြို့နယ် ဒေသိယစကား လေ့လာချက်*။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် မြန်မာစာပါရဂူဘွဲ့အတွက် တင်သွင်းသောကျမ်း။

မြန်မာစာအဖွဲ့။ (၁၉၉၁)။ *မြန်မာအဘိဓာန်*။ ပထမအကြိမ်။ ရန်ကုန်၊ မြန်မာစာအဖွဲ့၊ ဦးစီးဌာန။
 ရေးသူမပါ။ ခုနှစ်မပါ။ *မြန်မာ့ဆောင် ဧရာဖျားမှ သားချင်းများ*။ မိတ္ထူစာအုပ်။
 သိန်း၊ ဆရာ (မှော်ပီ-)။ (မ-၁၂၉၂)။ *ပေါ်ရာဏဒီပနီကျမ်း*။ (ပထမတွဲ)။ ရန်ကုန်၊ လယ်တီမဏ္ဍိုင်။
 အောင်မြင့်ဦး၊ ဒေါက်တာ။ (၂၀၀၃)။ *လူမှုဘာသာဗေဒမိတ်ဆက်*။ ရန်ကုန်၊ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်၊
 မြန်မာစာဌာန။
 အောင်မြင့်ဦး၊ ဒေါက်တာ။ (၂၀၀၆)။ *အင်းလေး ဒေသီယစကား*။ ရန်ကုန်၊ ခုဝံစာအုပ်တိုက်။

အင်္ဂလိပ်ဘာသာ

Crystal, D. (2004). *A Dictionary of Linguistics and Phonetics*.(5th.edn.) Malden, Blackwell Publishing Ltd.
 Gleason. H.A (1967). *An Introduction to Discriptive Linguistics*.. New York Oxford & IBH Publishing company.
 Hartmann, R. R. R and Stork, F.C (1972). *Dictionary of language and Linguistics*. Great Britain. Applied Science Publisher Ltd.
 Haugen, E .(1974). *Dialect, Language, Nation*. Penguin Morden Linguistics Reading.